

Obsah

Úvod	6
Historie keramiky	7
Základní rozdělení keramiky	8
Cihlářská keramika	8
Pórovina	9
Kameninová hrnčina (varná kamenina)	12
Kamenina	12
Tzv. poloporcelán	13
Porcelán	13
Shrnutí	20
Základní materiály	21
Pracovní hmoty – masy	21
Dekorační techniky	25
Glazury	28
Vybavení dílny	42
Zařízení pro výrobu keramiky	42
Sušení	61
Nástroje	63
Opravy a navrhování keramiky	69
Projekty	70
Šperk	70
Nástěnný obraz	75
Čtvercové tácky	77
Ježci	79
Krmítka	82
Konvice	84
„Uchacení“	87
Další typy a projekty	91
Krabíčky a dózy	91
Černobílý květináč	92
Mísa	93
Kachle	94
Repliky	96
Podšálek	98
Hrnečky s motivem prádla	98
Řemeslné detaily	99
Situace v keramickém řemesle u nás	103
O autorovi	109
Slovník	110

Úvod

Tato kniha má sloužit všem těm, kteří se chtějí něco dozvědět o keramice a její výrobě. Vychází z mnoha dostupných materiálů, ale hlavně z praktických poznatků a osobních zkušeností.

Rčení Nic nového pod sluncem je notoricky známé a je také pravdivé. Skoro vše už tady jednou bylo, jen je občas třeba to vyzvednout zpod nánosů prachu. Pravděpodobnost, že vymyslíme něco úplně nového, je dosti malá. Převážně se jedná jen o nové formy a kombinace toho, co už je dávno známé. Proto by se člověk neměl bát zkusit něco zopakovat. Je to především cesta, jak se něco naučit a začít sám nacházet a objevovat nové. Tato pravda platí i při tvoření z hlíny. Ovšemže se keramika dá, jako ostatně vše, tvořit podle podrobného návodu. Lze si koupit potřebné příručky a podle nich pracovat, ale můžeme vše tvořit i takzvané „z ničeho“. Pro tvorbu „z ničeho“ je potřeba trocha dobrodružné povahy a spousta času. Tento přístup je vhodný spíše pro nadšence a pro volnočasovou tvorbu ve workshopech či na letních táborech, kde ve skupině stejně nadšených kolegů může tvorba keramiky působit až jako meditace. Proto lze tuto výtvarnou činnost označit jako velmi vhodnou formu arteterapie. Pro ty, kteří by se chtěli tvorbou keramiky živit, je však tento volný přístup k tvorbě tak trochu ekonomickou „sebevraždou“.

Pro začátek je třeba si ujasnit základní fakta, tedy to, co chceme z hlíny vyrábět. Na základě tohoto rozhodnutí si

shromáždíme základní informace a prostředky. Mezi základní prostředky patří materiál, ten se dá získat buď přímo v přírodě, nebo si jej můžeme jednoduše koupit. Aby se z materiálu stala keramika, musí projít výpalem, element vysokého žáru je tedy při tvorbě keramiky naprosto nezbytný. Ostatní kroky jsou už pouze na keramikově tvůrčí invenci.

Základním materiálem je jíla, který se na první pohled může zdát velmi snadno dostupným, problém je však v principu jeho zpracovatelnosti. Jílové minerály jsou ve své chemické podstatě hydratované vrstevnaté alumosilikáty složené převážně z křemíku, hliníku a kyslíku. Vznikají mechanicko-chemickým zvětráváním horninotvorných minerálů (např. živce, slídy atd.), ostatní prvky jsou uvolňovány a odnášeny. Kompaktní hornina je rozrušena a dochází ke vzniku nové vrstevnaté struktury. Vazby uvnitř vrstev jsou velmi pevné, ale vazby mezi vrstvami jsou naopak velmi slabé. A právě tato skutečnost zapříčiňuje nezbytné vlastnosti pro výrobu keramiky. Makroskopicky se jedná o šupinky s nízkou soudržností, které mají tu vlastnost, že když se mezi ně dostane voda nebo jiné prvky podporující bobtnatost a plasticitu, vzniká ten správný základní materiál pro sestavování keramických mas.

Když se seznámíme s vlastnostmi materiálu, můžeme z keramiky tvořit různé předměty. Od obrovských uměleckých skulptur, přes křehké porcelánové figurky, střešní tašky, průmyslová síta a filtry až po přesné elektrosoučástky či štíty kosmických lodí. To vše nám keramika umožňuje. Keramické řemeslné umění předků je ve spojení s dalšími obory, archeologií a geologií počínaje a v kosmickém výzkumném průmyslu konče, neustálým lidským průvodcem. Průvodcem, který nám umožňuje nejen se zamyslet nad užitím a uplatněním materiálu, ale poskytne nám příležitost přenést do své vlastní tvorby další prvky a poznatky.

Keramické řemeslo je ve své podstatě vlastně velmi jednoduché. Beztvará hmota ze země se prostě vytvaruje, vysuší, přežahne, naglazuje (nadekoruje), vypálí a prodá. Má to však jeden malý háček. Každá z výše popsaných operací má svá specifika a zásady, které vyžadují určité odborné znalosti. Při tvarování musíme ctít zpracovávaný materiál, vtisknout mu kus své duše, aby získal na osobitosti, předvídat změny spojené s jeho přeměnou a v neposlední řadě rovněž koordinovat všechny další vlivy, jako kupříkladu žár, do požadovaných směrů a intenzit. Pokud se nám toto vše podaří, stáváme se opravdovým keramikem-řemeslníkem. To nám umožňuje se dále a hlouběji zabývat odhalováním tajů tohoto řemesla. Potom nevytváříme jen bezduchý odpad, ale můžeme v jednotě s přírodou tvořit osobité skvosty, které mohou dělat radost a vytvářet harmonii v tomto uspěchaném a chladném světě.

Nadtáčení z více kusů